

UTSIKT FRÅN JORDEN

med Dan Kiselman (text) och Sophia Lundquist (bild)

När molnen skingras ser vi rätt ut i rymden. Vad är det vi ser?
Och varför? Vi vill illustrera hur både ny och gammal astronomisk kunskap ger hisnande kosmiska perspektiv även i det vardagliga. På himlen finns något för alla.

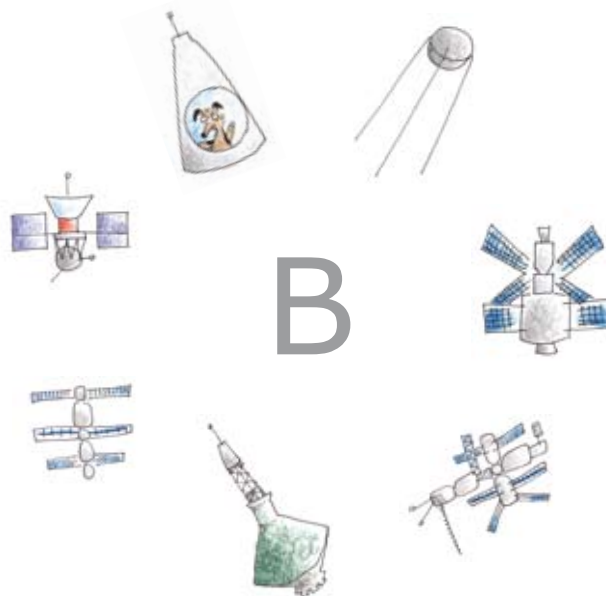
DEL 18: SOM EN SATELLIT

Vår utsiktspunkt i rymden - jorden - har satelliter kretsande kring sig. Främst av dem är förstås månen. Kan vi se att den kretsar kring oss? Dess dagliga rörelse, upp i öster och ned i väster, kommer sig förstås av att vi står på en roterande jord. Men noterar man månens läge mot stjärnbakgrunden märker man efter någon timme hur den glider mot öster.

Månen går därför upp (och ner) allt senare för varje dygn. Månens växlande faser beror förstås också på dess kretsande kring oss.

Numera finns det konstgjorda satelliter. Efter Sputnik 1 år 1957 har tusentals sänts upp. Flera har ramlat ner igen. Majoriteten är egentligen bara skräp, men alla ser ut som stjärnor som långsamt rör sig över stjärnhimlen. Hur starkt de lyser beror på storlek, reflexionsförmåga och höjd. Somliga blinkar långsamt. De är avlånga raketsteg som tumlar om i sin bana.

Satelliter måste vara solbelysta för att synas. I låga banor syns de därför oftast vid skymning och gryning. Ibland ser man dem fara in i jordskuggan och försvinna. Satelliter på hög höjd är oftare solbelysta men blir ljussvaga. De flesta satelliter rör sig från väster mot öster. Det är den mest bränsleekonomiska riktningen att skjuta upp dem i. Men många ses också färdas nord-sydligt. En bana över polerna tillåter spaning över hela jorden.

På nätet finns praktiska hjälpmedel för satellitidentifikation. Anger man sin utsiktspunkt exakt förutsägs passager av rymdstationen eller spektakulära ljusglimtar från Iridiumsatelliterna - synliga till och med på dagen!

